

Lgr-11 Kultur och estetik

Det här dokumentet har skapats efter en genomgång av Lgr-11, reviderad version 2016, ur ett kultur- och estetiskt perspektiv. Lgr-11:s två första kapitel innehåller tydliga skrivningar som berör estetik och kultur, där finns även skolans kulturuppdrag beskrivet. Kapitel 3 och 4 som behandlar förskoleklass och fritidshemmet, har samma skrivningar när det gäller värdegrund, mål och riktlinjer som för grundskolan men har en utvecklad del under rubriken Syfte. Där finns ett avsnitt där man beskriver hur undervisningen syftar till att främja fantasin genom estetiska uttrycksätt. I kursplanerna finns i de flesta fall även kultur och estetiska perspektiv. Ämnena bild, musik och slöjd tar sin utgångspunkt i det estetiska och finns inte citerade här. Denna genomgång tar utgångspunkt i skrivningar om kultur och estetik men har ett brett anslag där kreativitet, språk och lek finns med. Kultur i skolan kan naturligtvis kopplas till många delar av skolans uppdrag och verksamhet som t.ex. normer och värden eller skolans demokratiuppdrag och mycket, mycket annat.

Lgr-11, översikt.

1. Skolans värdegrund och uppdrag
2. Övergripande mål och riktlinjer
3. Förskoleklassen
4. Fritidshemmet
5. Kursplaner

1. Skolans värdegrund och uppdrag

Skolans uppdrag

Utbildning och fostran är i djupare mening en fråga om att överföra och utveckla ett kulturarv – värden, traditioner, språk, kunskaper – från en generation till nästa.

Språk, lärande och identitetsutveckling är nära förknippade. Genom rika möjligheter att samtala, läsa och skriva ska varje elev få utveckla sina möjligheter att kommunicera och därmed få tilltro till sin språkliga förmåga.

Skapande arbete och lek är väsentliga delar i det aktiva lärandet. Särskilt under de tidiga skolåren har leken stor betydelse för att eleverna ska tillägna sig kunskaper. Skolan ska sträva efter att erbjuda alla elever daglig fysisk aktivitet inom ramen för hela skoldagen.

En viktig uppgift för skolan är att ge överblick och sammanhang. Skolan ska stimulera elevernas kreativitet, nyfikenhet och självförtroende samt vilja till att pröva egna idéer och lösa problem. Eleverna ska få möjlighet att ta initiativ och ansvar samt utveckla sin förmåga att arbeta såväl självständigt som tillsammans med andra. Skolan ska därigenom bidra till att eleverna utvecklar ett förhållningssätt som främjar entreprenörskap.

Skolans uppdrag att främja lärande förutsätter en aktiv diskussion i den enskilda skolan om kunskapsbegrepp, om vad som är viktig kunskap i dag och i framtiden och om hur kunskapsutveckling sker. Olika aspekter på kunskap och lärande är naturliga utgångspunkter i en sådan diskussion. Kunskap är inget entydigt begrepp. Kunskap kommer till uttryck i olika former – såsom fakta, förståelse, färdighet och förtrogenhet – som förutsätter och samspelar med varandra. Skolans arbete måste inriktas på att ge utrymme för olika kunskapsformer och att skapa ett lärande där dessa former balanseras och blir till en helhet.

Skolan ska stimulera varje elev att bilda sig och växa med sina uppgifter. I skolarbetet ska de intellektuella såväl som de praktiska, sinnliga och estetiska aspekterna uppmärksammas. Även hälso- och livsstilsfrågor ska uppmärksammas.

Eleverna ska få uppleva olika uttryck för kunskaper. De ska få pröva och utveckla olika uttrycksformer och uppleva känslor och stämningar. Drama, rytmik, dans, musicerande och skapande i bild, text och form ska vara inslag i skolans verksamhet. En harmonisk utveckling och bildningsgång omfattar möjligheter att pröva, utforska, tillägna sig och gestalta olika kunskaper och erfarenheter. Förmåga till eget skapande hör till det som eleverna ska tillägna sig.

2. Övergripande mål och riktlinjer

Kunskaper

Skolan ska bidra till elevernas harmoniska utveckling. Utforskande, nyfikenhet och lust att lära ska utgöra en grund för skolans verksamhet. Skolan ska erbjuda eleverna strukturerad undervisning under lärares ledning, såväl i helklass som enskilt. Lärarna ska sträva efter att i undervisningen balansera och integrera kunskaper i sina olika former.

Mål

Skolan ska ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola

- kan använda det svenska språket i tal och skrift på ett rikt och nyanserat sätt
- kan använda kunskaper från de naturvetenskapliga, tekniska, samhällsvetenskapliga, humanistiska och estetiska kunskapsområdena för vidare studier, i samhällsliv och vardagsliv
- kan lösa problem och omsätta idéer i handling på ett kreativt sätt
- kan använda och ta del av många olika uttrycksformer såsom språk, bild, musik, drama och dans samt har utvecklat kännedom om samhällets kulturutbud
- kan använda modern teknik som ett verktyg för kunskapssökande, kommunikation, skapande och lärande

Riktlinjer

Läraren ska

- ge utrymme för elevens förmåga att själv skapa och använda olika uttrycksmedel

Skolan och omvärlden

Mål

Skolans mål är att varje elev

- har inblick i närsamhället och dess arbets-, förenings- och kulturliv

Riktlinjer

Alla som arbetar i skolan ska

- verka för att utveckla kontakter med kultur- och arbetsliv, föreningsliv samt andra verksamheter utanför skolan som kan berika den som en lärande miljö

3. Förskoleklassen

Syfte

Undervisningen syftar till att främja elevernas fantasi, inlevelse och förmåga att lära tillsammans med andra genom lek, rörelse och skapande genom estetiska uttrycksformer samt med utforskande och praktiska arbetssätt. I undervisningen ska eleverna genom leken ges möjlighet att bearbeta intryck, pröva olika identiteter, utveckla kreativitet samt sin förmåga att samarbeta och kommunicera. Undervisningen ska uppmuntra och utmana eleverna att pröva egna och andras idéer, lösa problem och omsätta idéerna i handling. Därigenom ska eleverna ges möjlighet att utveckla kreativitet, nyfikenhet och tilltro till sin egen förmåga.

Undervisningen ska ta tillvara elevernas nyfikenhet och ge dem möjlighet att utveckla sitt intresse för och sin förmåga att kommunicera med tal- och skriftspråk genom att ge dem möjligheter att läsa,

lyssna på samt skriva och samtala om såväl skönlitteratur som andra typer av texter och händelser. Dessutom ska undervisningen i de vardagliga aktiviteterna på olika sätt skapa möjligheter för elever med annat modersmål än svenska att använda både svenska och sitt modersmål. Undervisningen ska också ge eleverna möjlighet att skapa och uttrycka sig genom olika estetiska uttrycksformer. På så sätt ska undervisningen ge eleverna förutsättningar att kunna tänka, lära och kommunicera i olika sammanhang och för skilda syften.

Genom undervisningen i förskoleklassen ska eleverna sammanfattningsvis ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att

- kommunicera i tal och skrift i olika sammanhang och för skilda syften
- skapa och uttrycka sig genom olika estetiska uttrycksformer

Centralt innehåll

Språk och kommunikation

- Samtala, lyssna, ställa frågor och framföra egna tankar, åsikter och argument om olika områden som är bekanta för eleverna, till exempel etiska frågor och vardagliga händelser
- Samtala om innehåll och budskap i olika typer av texter
- Berättande texter, sakprosatexter och texter som kombinerar ord, bild och ljud
- Bokstäver och andra symboler för att förmedla budskap
- Rim, ramsor och andra ordlekar
- Digitala verktyg och medier för kommunikation
- Säker och ansvarsfull kommunikation, även i digitala sammanhang
- Ord och begrepp som uttrycker behov, känslor, kunskaper och åsikter. Hur ord och yttranden kan uppfattas av och påverka en själv och andra

Skapande och estetiska uttrycksformer

- Skapande genom lek, bild, musik, dans, drama och andra estetiska uttrycksformer
- Olika material, redskap och tekniker för att skapa och uttrycka sig
- Tolka och samtala om innehåll och budskap i olika estetiska uttryck
- Digitala verktyg för framställning av olika estetiska uttryck

4. Fritidshemmet

Syftestext och text om centralt innehåll är exakt samma för fritidshemmet som för förskolklass.

5. Kursplaner

Här kommer citat ur kursplanerna ur några av skolans ämnen. Många skrivningar i de naturvetenskapliga och samhällsinriktade ämnena är identiska. Vi har valt vissa exempel.

Engelska

Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla en allsidig kommunikativ förmåga. Denna förmåga innebär att förstå talad och skriven engelska, att kunna formulera sig och samspela med andra i tal och skrift och att kunna anpassa sitt språk till olika situationer, syften och mottagare.

I den kommunikativa förmågan ingår även språklig säkerhet och att kunna använda olika strategier för att stödja kommunikationen och lösa problem när språkkunskaperna inte räcker till.

Undervisningen ska bidra till att eleverna utvecklar kunskaper i att söka, värdera, välja och tillägna sig innehållet i talat språk och texter från olika källor. De ska också ges förutsättningar att kunna använda olika hjälpmedel för lärande, förståelse, skapande och kommunikation. Undervisningen ska stimulera elevernas intresse för språk och kulturer och förmedla nyttan av språkkunskaper.

Lyssna och läsa – reception

- Tydligt talad engelska och texter från olika medier
- Enkla instruktioner och beskrivningar
- Olika former av enkla samtal och dialoger
- Filmer och dramatiserade berättelser för barn
- Sånger, ramsor, dikter och sagor
- Ord och fraser i närmiljön, till exempel på skyltar, i reklam och andra enkla texter
- Tala, skriva och samtala – produktion och interaktion
- Enkla presentationer
- Enkla beskrivningar och meddelanden
- Sånger, ramsor och dramatiseringar
- Lyssna och läsa – reception
- Tydligt talad engelska och texter från olika medier
- Muntliga och skriftliga instruktioner och beskrivningar
- Olika former av samtal, dialoger och intervjuer
- Filmer och dramatiserade berättelser för barn och unga
- Sånger, sagor och dikter
- Olika former av samtal, dialoger, intervjuer och muntliga framställningar
- Skönlitteratur och annan fiktion även i talad, dramatiserad och filmatiserad form
- Sånger och dikter

Idrott och hälsa

Centralt innehåll, Rörelse

- Grovmotoriska grundformer, till exempel springa, hoppa och klättra. Deras sammansatta former i redskapsövningar, lekar, danser och rörelser till musik såväl inomhus som utomhus.
- Enkla lekar och danser och deras regler
- Takt och rytm i lekar, danser och rörelser till musik
- Traditionella och moderna danser samt rörelse- och träningsprogram till musik

Matematik

Syfte

- Den ska också ge eleverna möjlighet att uppleva estetiska värden i möten med matematiska mönster, former och samband

Moderna språk

Syfte

Undervisningen ska även ge eleverna möjligheter att utveckla kunskaper om och förståelse för olika livsvillkor samt sociala och kulturella företeelser i områden och i sammanhang där språket används.

Centralt innehåll

- Berättelser och annan fiktion även i talad eller dramatiserad form samt sånger

Modersmål

Syfte

Undervisningen ska stimulera elevernas intresse för att läsa och skriva på modersmålet. I undervisningen ska eleverna möta och få kunskaper om skönlitteratur, annat estetiskt berättande och olika former av sakprosa på modersmålet. Därigenom ska eleverna ges möjlighet att utveckla sitt språk, sin identitet och förståelse för omvärlden. Undervisningen ska också bidra till att eleverna utvecklar kunskaper om hur man formulerar egna åsikter och tankar i olika slags texter. De ska även stimuleras till att uttrycka sig genom andra estetiska uttrycksformer.

- läsa och analysera skönlitteratur och andra texter för olika syften

Centralt innehåll

- Berättande texter och poetiska texter för barn i form av bilderböcker, kapitelböcker, lyrik, sagor och myter från olika tider och områden där modersmålet talas. Berättande och poetiska texter som belyser människors upplevelser och erfarenheter
- Rim, ramsor och gåtor ur modersmålets tradition
- Lekar och musik från områden där modersmålet talas
- Lässtrategier för att förstå och tolka skönlitterära texter. Att utläsa texters budskap, både det uttalade och sådant som står mellan raderna
- Strategier för att skriva olika typer av texter med anpassning till deras typiska uppbyggnad och språkliga drag. Skapande av texter där ord och bild samspelar
- Skönlitteratur för ungdomar och vuxna, lyrik, dramatik, sagor och myter från olika tider och områden där modersmålet talas. Skönlitteratur som belyser människors villkor, identitets och livsfrågor
- Språkliga drag, ord och begrepp i skönlitteratur för ungdomar och vuxna
- Beskrivande, förklarande, instruerande och argumenterande texter, till exempel tidningsartiklar och arbetsbeskrivningar. Texternas innehåll, typiska språkliga drag samt deras ord och begrepp
- Texter som kombinerar ord, bild och ljud och deras språkliga och dramaturgiska komponenter. Hur uttrycken kan samspela med varandra, till exempel i tvserier, teaterföreställningar och webbtexter

Biologi

Syfte

Undervisningen ska ge eleverna möjlighet att använda och utveckla kunskaper och redskap för att formulera egna och granska andras argument i sammanhang där kunskaper i biologi har betydelse.

Därigenom ska eleverna ges förutsättningar att hantera praktiska, etiska och estetiska valsituationer som rör hälsa, naturbruk och ekologisk hållbarhet.

Undervisningen ska även bidra till att eleverna utvecklar förtrogenhet med biologins begrepp, modeller och teorier samt förståelse för hur dessa utvecklas i samspel med erfarenheter från undersökningar av naturen och människan. Vidare ska undervisningen bidra till att eleverna utvecklar förmågan att samtala om, tolka och framställa texter och olika estetiska uttryck med naturvetenskapligt innehåll.

Centralt innehåll

- Skönlitteratur, myter och konst som handlar om naturen och människan

Identiska skrivningar finns i ämnena fysik och kemi.

Geografi, historia, religionskunskap och samhällskunskap

Centralt innehåll

- Skildringar av livet förr och nu i barnlitteratur, sånger och filmer, till exempel skildringar av familjeliv och skola. Minnen berättade av människor som lever nu
- Berättelser om gudar och hjältar i antik och nordisk mytologi och hur man kan se på dem i vår egen tid
- Några högtider, symboler och berättelser inom kristendom, islam och judendom. Några berättelser ur Bibeln och deras innebörd samt några av de vanligaste psalmerna

Identiska skrivningar finns i ämnena historia, religionskunskap och samhällskunskap. Tilläggas kan från ämnet historia:

- Exempel på hur forntiden, medeltiden, 1500-talet, 1600-talet och 1700-talet kan avläsas i våra dagar genom traditioner, namn, språkliga uttryck, byggnader, städer och gränser

Från ämnet religionskunskap:

- Hur olika livsfrågor, till exempel meningen med livet, relationer, kärlek och sexualitet, skildras i populärkulturen

Från ämnet samhällskunskap:

- Mediernas roll som informationsspridare, opinionsbildare, underhållare och granskare av samhällets maktstrukturer
- Olika slags medier, deras uppbyggnad och innehåll, till exempel en dagstidnings olika delar. Nyhetsvärdering och hur den kan påverka människors bilder av omvärlden. Hur individer och grupper framställs, till exempel utifrån kön och etnicitet
- Möjligheter och risker förknippade med internet och kommunikation via elektroniska medier

Samiska

Syfte

Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att möta och utveckla kunskaper om samiska texter i olika genrer liksom om nord-, lule- och sydsamiska varieteter i talad form. Eleverna ska genom undervisningen även ges förutsättningar att utveckla kunskaper om bilder, filmer och musik med anknytning till samiska traditioner och uttrycksformer.

Eleverna ska genom undervisningen även ges möjlighet att utveckla sin kulturella identitet. Undervisningen ska därför bidra till att eleverna utvecklar kunskaper om samisk historia, samiska näringar och traditioner samt om samiska samhällsstrukturer.

- reflektera över sociala, historiska och kulturella företeelser i det samiska samhället

Centralt innehåll

- Berättande och poetiska texter för barn i form av bilderböcker, kapitelböcker, sagor och sägner, samt texter med anknytning till samiska traditioner, företeelser och uttrycksformer
- Samiskt kulturarv i form av olika slöjdarter och musik
- Skönlitteratur för ungdomar och vuxna samt andra berättande och poetiska texter med anknytning till samiska traditioner och företeelser. Texter som belyser samers villkor, identitets- och livsfrågor
- Några samiska författare och deras verk
- Traditionell och modern jojk och annan samisk musik

Svenska

Syfte

Eleverna ska även stimuleras till att uttrycka sig genom olika estetiska uttrycksformer.

I undervisningen ska eleverna möta samt få kunskaper om skönlitteratur från olika tider och skilda delar av världen. Undervisningen ska också bidra till att eleverna utvecklar kunskaper om olika former av sakprosa. I mötet med olika typer av texter, scenkonst och annat estetiskt berättande ska eleverna ges förutsättningar att utveckla sitt språk, den egna identiteten och sin förståelse för omvärlden.

- formulera sig och kommunicera i tal och skrift
- läsa och analysera skönlitteratur och andra texter för olika syften
- anpassa språket efter olika syften, mottagare och sammanhang

Centralt innehåll

- Strategier för att skriva olika typer av texter med anpassning till deras typiska uppbyggnad och språkliga drag. Skapande av texter där ord och bild samspelar
- Berättande texter och poetiska texter för barn från olika tider och skilda delar av

världen. Texter i form av rim, ramsor, sånger, bilderböcker, kapitelböcker, lyrik, dramatik, sagor och myter. Berättande och poetiska texter som belyser människors upplevelser och erfarenheter

- Berättande texters budskap, uppbyggnad och innehåll. Hur en berättande text kan organiseras med inledning, händelseförlopp och avslutning samt litterära personbeskrivningar
- Några skönlitterära barnboksförfattare och illustratörer
- Beskrivande och förklarande texter, till exempel faktatexter för barn, och hur deras innehåll kan organiseras
- Instruerande texter, till exempel spelinstruktioner och arbetsbeskrivningar, och hur de kan organiseras med logisk ordning och punktuppställning i flera led
- Muntliga presentationer och muntligt berättande för olika mottagare, om ämnen hämtade från vardag och skola. Stödord, bilder och digitala medier som hjälpmedel för att planera och genomföra en muntlig presentation. Hur gester och kroppsspråk kan påverka en presentation
- Skönlitteratur för ungdomar och vuxna från olika tider, från Sverige, Norden och övriga världen. Skönlitteratur som belyser människors villkor och identitets- och livsfrågor. Lyrik, dramatik, sagor och myter
- Språkliga drag, uppbyggnad och berättarperspektiv i skönlitteratur för ungdomar och vuxna. Parallellhandling, tillbakablickar, miljö- och personbeskrivningar, inre och yttre dialoger.
- Några skönlitterära genrer och hur de stilistiskt och innehållsligt skiljer sig ifrån
- varandra
- Några skönlitterära betydelsefulla ungdoms- och vuxenboksförfattare från Sverige, Norden och övriga världen och deras verk, samt de historiska och kulturella sammanhang som verken har tillkommit i
- Beskrivande, förklarande, utredande, instruerande och argumenterande texter, till exempel tidningsartiklar, vetenskapliga texter, arbetsbeskrivningar och blogginlägg. Texternas syften, innehåll, uppbyggnad och språkliga drag
- Texter som kombinerar ord, bild och ljud, och deras språkliga och dramaturgiska komponenter. Hur uttrycken kan samspela med varandra, till exempel i tv-serier teaterföreställningar och webbtexter
- Kombinationer av olika texttyper till nya texter, till exempel informerande texter med inslag av argumentation

Svenska som andraspråk har samma skrivningar som ämnet svenska.

Teckenspråk för hörande

Syfte

Undervisningen ska även ge eleverna möjligheter att utveckla kunskaper om och förståelse för livsvillkor samt kulturella och sociala företeelser i det teckenspråkiga samhället och andra sammanhang där teckenspråk används.

Centralt innehåll

- Berättelser och annan fiktion på teckenspråk, även i dramatiserad form
- Presentationer, instruktioner, meddelanden, berättelser och beskrivningar på teckenspråk

Teknik

Syfte

Vidare ska undervisningen ge eleverna förutsättningar att utveckla tilltro till sin förmåga att bedöma tekniska lösningar och relatera dessa till frågor som rör estetik, etik, könsroller, ekonomi och hållbar utveckling

Malmö 2017-02-02

Caroline Ulvsand

Pedagogisk Inspiration

Grundskoleförvaltningen Malmö Stad